

Reagujem na príspevok od MVDr. K. Čereya v PO 2/15, s. 19. Jeho vety – *Nie je pravdou, že počas prvej Slovenskej republiky mohli študovať len chlapci. Ved' v školskom roku 1943/44 boli v prvom a druhom ročníku samostatné dievčenské triedy... nie sú celkom pravdivé.*

Koedukácia v prievidzskom gymnáziu

Na vysvetlenie uvediem priebeh môjho štúdia. Narodila som sa v roku 1929 a do základnej školy (Päťtriedna r. k. dievčenská ľudová škola) k sestričkám v Poštovej ulici, som nastúpila v roku 1935 ako šesťročná. Po vychodení štvrtej triedy, teda v roku 1939, som urobila skúšky a zobrali ma do „prvej gymnázie“. Lenže za krátky čas som dostala oznámenie, že ma do školy neprijali, lebo tzv. koedukácia (spoločná chlapčensko-dievčenská trieda) bola zrušená, čo platilo do roku 1944. Triedy otvorené pred rokom (sekundy) však boli spoločné a žiaci pokračovali v štúdiu ďalej. A možno práve toto K. Čereya pomýlilo. Moje vrstovníčky chodili do gymnázia v iných mestách, Katka Borská do Bratislavy a Vilma Kusá (z Handlovej) do Banskej Bystrice. Katka sa do gymnázia v Prievidzi mohla vrátiť až po roku 1944, do kvinty, keď sa znova zaviedla koedukácia a tu zmaturovala v roku 1947.

V ročníku 1939/40 sme sa do gymnázia hlásili len s Erikou Wernerovou a to na otvorenie samostatnej triedy nestačilo. Rodičia ma preto, aby som nestratila rok štúdia, dali na privátne štúdium. Vtedy bol takýto spôsob štúdia povolený, ale na konci roka sa museli urobiť skúšky. Učil ma kvintant Jožo Hronec, síce dobrý, ale tiež len študent. Erika mala inú učiteľku. Toto štúdium však nebolo také dôsledné, ako v škole. Keď som išla na koncoročnú skúšku, nemala som prebranú ani celú látku. Najviac mi chýbala matematika. Skúšal ma prof. Vojtech Kráčmar (v gymnáziu pôsobil v školskom roku 1939/40) a keď videl, že z ostatných predmetov som uspela, umožnil mi doučiť sa chýbajúcu látku do ďalšieho dňa. Skúšku som nakoniec urobila, a tak som mala za sebou prvú triedu gymnázia. To už bol rok 1940. Rodičia rozhodli, že privátne štúdium neplní svoj účel, preto som nastúpila do druhej „meštianky“, kde mi priznali ukončený prvý rok gymnázia. Tu však boli dievčenské a chlapčenské triedy samostatné. V roku 1943 som ukončila štyri triedy meštianky, no posledný rok bol takzvaný kurz.

Koedukácia v prievidzskom gymnáziu

V ďalšom štúdiu som pokračovala na Obchodnej akadémii v Bratislave. Pred ukončení prvej triedy, niekedy v júni 1944 sa začalo bombardovanie. V Bratislave som bývala na internáte u sestričiek, ktoré sa pri tejto nebezpečnej situácii začali o svoje chovanky obávať, a preto nás požiadali, aby sme išli domov k svojim rodičom. Do Prievidzi sme cestovali v zatvorených, tzv. svinských vagónoch, ale docestovali sme. Zakrátko vzniklo povstanie a do školy som mohla nastúpiť až v októbri. V Bratislave sa však vyučovalo od septembra, preto som musela za zmeškaný mesiac robiť doplnňovacie skúšky. Lenže v tomto čase tam boli časté poplachy a bombardovanie. Z Palisád sme museli utekať do úkrytu – tunela pod hradom, ktorý práve budovali. Už koncom októbra poslali rodičia po mňa sestru, s ktorou som sa vrátila do Prievidze. Doma som prežila aj prechod frontu a do Bratislavy som po apríli 1945 neodišla, lebo to už bol takmer koniec školského roka. Od rodičov som dostala možnosť nastúpiť v septembri znova do druhej triedy v Bratislave, alebo v Prievidzi ísť hneď v apríli do tzv. rodinnej školy. Mne sa v rodinnej škole zapáčilo, lebo sa tam vyučovali rôzne zaujímavé predmety. Učili sme sa od apríla do júla 1945, teda za štyri mesiace nám započítali celý ročník. Trojročné štúdium v rodinnej škole som ukončila, ale nemala som maturitu. Škola bola umiestnená v južnom trakte kláštora piaristov. V tom čase boli v priestoroch kláštora aj niektoré triedy gymnázia, lebo v budove gymnázia, na Vyrstkove, bol dočasný vojenský lazaret. Na ďalšie štúdium som chcela ísť do „ústavu domácich náuk“ v Martine, čo bolo takmer na úrovni učiteľského ústavu. V tom roku však neotvárali odbor varenie, o ktorý som mala záujem a na odbor šitie som ísť nechcela. Nakoniec som si vybrala Štátnu odbornú školu pre ženské povolania v Bratislave, ktorú práve otvárali ako jednoročnú vyššiu ženskú školu. Počas štúdia som sa zoznámila s budúciim manželom, ktorý ma takmer odhovoril od ďalšej školy – učiteľského ústavu. Už som mala podanú aj prihlášku do Košíc, ale nakoniec som do nej nenastúpila. V tom roku som sa vydala a záujem o školy u mňa skončil aj preto, že v krátkom čase som sa stala matkou dvoch synov. Neskôr, ale to až v roku 1958, som predsa len nastúpila do bratislavského konzervatória, ktoré som úspešne absolvovala s maturitou v roku 1964. Na toto štúdium som bola dobre pripravená, veď v Hudobnej škole v Prievidzi ma vyučovala profesorka Pappová.

Ako vidieť z popisu môjho štúdia, bolo nielen zaujímavé, ale aj skoro „nekonečné“, veď v konzervatóriu som maturovala ako 35 ročná.

Margita Mihálová, rod. Kardošová (1929)